

## Set de cada deu estudiants de la UIB practica el ciberplagi a l'hora de confeccionar els treballs acadèmics

Un equip interdisciplinari de la UIB, encapçalat pel grup de recerca Educació i Ciutadania (GREIC), ha analitzat la prevalença de pràctiques acadèmicament deshonestes entre l'alumnat de la UIB i entre els universitaris espanyols a través d'un qüestionari entre els usuaris del portal Universia



Set de cada deu estudiants de la UIB (76,6 per cent) accepten haver copiat i aferrat fragments d'una web o un altre recurs obtingut a Internet i, sense esmentar-ne la procedència, haver-lo fet servir amb altres textos fets per ells per elaborar un treball acadèmic. Encara més, un 42,4 per cent de l'alumnat accepta haver practicat aquesta modalitat de plagi sense cap aportació pròpia, és a dir, confegint el treball acadèmic sobre la base d'un «collage» fet de fragments de diferents recursos i fonts accessibles a la xarxa, i tampoc sense citar la procedència. D'altra banda, un 10,4 per cent dels alumnes admet que, fins i tot, ha presentat com a propi un treball complet descarregat d'Internet.

Aquests són alguns dels resultats de la recerca realitzada per un equip del grup de recerca de la UIB Educació i Ciutadania (GREIC), encapçalat pel doctor Jaume Sureda i format pels professors Rubén Comas, Miquel Oliver i Antonio Casero. La recerca s'inclou en el marc del projecte «El ciberplagi entre els estudiants universitaris», en el qual participen també investigadors d'altres grups i serveis de la UIB: el doctor Santiago Cavanillas, professor del Departament de Dret Privat, el doctor Bartomeu Serra, professor del Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica, la doctora Margalida Gili, professora de Psicologia Social, el doctor Santos Urbina, professor de Tecnologia Educativa, i el senyor Miquel Pastor, director del Servei de Biblioteca i Documentació.

### **Què és el ciberplagi acadèmic?**

El ciberplagi acadèmic consisteix en el fet que un alumne utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per accedir a documents realitzats per altres persones (altres alumnes, professors, etc.) amb l'objectiu d'apropiar-se de la totalitat o de part d'aquests per presentar-los com a propis, és a dir, sense fer les necessàries referències a l'autor ni a la font d'on s'ha extret la informació.

Tot i que el plagi ha existit sempre, ha estat la facilitat d'accés a documentació digital i també les facilitats en la còpia d'aquests documents el que ha fet créixer de manera exponencial la pràctica entre els estudiants. Cal, de totes maneres, diferenciar el plagi accidental, aquell en què per un dèficit de formació es fa un ús inadequat de la citació textual i de la parafrasi i una mala facilitació dels recursos i la bibliografia emprada, del plagi intencional, que també pot presentar diverses modalitats: des de la còpia o traducció exacta d'un treball sencer d'altri, a reproduir-ne parts més o menys extenses.

El fenomen no ha passat desapercbut per als docents, que, si bé no poden controlar la ingent quantitat de textos accessibles a través de la xarxa, han detectat la pràctica a través de tot un seguit d'incongruències que queden més o menys explícites en el treball plagiat: incongruències respecte d'idees, teories i/o hipòtesis al llarg de la redacció; manca de cohesió en els recursos estilístics i en el desenvolupament lògic del treball; idees, teories i hipòtesis presentades per l'alumne en treballs anteriors; desajustaments entre les fonts adduïdes i la bibliografia; en el format de presentació; en les citacions, etc.

Arran de l'augment del plagi, sobretot als països anglosaxons, s'ha iniciat una nova línia de recerca que analitza el fenomen des de distintes disciplines. Pedagogs, sociòlegs, filòsofs, economistes, filòlegs, metges, informàtics, advocats i especialistes en biblioteconomia, entre d'altres, han abordat l'estudi del ciberplagi acadèmic des de les seves respectives especialitats.

Tal com afirma el doctor Sureda, «a les universitats de l'àmbit anglosaxó l'anàlisi dels treballs dels estudiants mitjançant programes detectors de plagi és un costum molt estès. Però a banda d'establir mesures per detectar-lo, el ciberplagi ja apareix als reglaments acadèmics universitaris, on, a més de ser vist com una falta al codi ètic que tot estudiant cal que compleixi, és castigat amb mesures de diversa importància: des de la simple obligació de repetir el treball copiat fins a ser expulsat de la universitat, i fins i tot arribar a perdre la titulació un cop obtinguda si es prova la falta».

## La UIB, primera universitat espanyola sota la lupa

En l'àmbit mediterrani i espanyol, no tan sols no hi ha hagut fins ara cap interès per abordar l'anàlisi d'aquest fenomen des d'una perspectiva científica, sinó que, com a conseqüència d'aquesta absència de treballs, les institucions d'ensenyament superior no han vist la necessitat d'una reglamentació. Omplir aquest buit va ser l'objectiu que impulsà el grup Educació i Ciutadania a endinsar-se en l'estudi del ciberplagi acadèmic, i en concret en l'àmbit més proper, el de la Universitat de les Illes Balears, com a primera passa abans d'enllestir l'anàlisi del ciberplagi i d'altres fórmules de deshonestat acadèmica en la universitat espanyola.

Així doncs, una primera prospecció del ciberplagi a les aules universitàries va tenir com a escenari la UIB. L'enquesta va ser realitzada entre els dies 2 i 30 de maig de 2007 per cinc enquestadors prèviament formats i entrenats. El total d'alumnes de la UIB enquestats fou de 767 (65,2% dones i 34,8% homes), corresponents a cada un dels 38 estudis oficials impartits (sobre un total d'11.797 alumnes). El procediment de mostreig es va iniciar amb una assignació aleatòria d'una assignatura troncal o obligatòria de cada un dels estudis, atenent també la presència a la mostra d'alumnes dels distints cursos a fi de garantir la representativitat dels distints nivells d'experiència de l'alumnat. (Vegeu la fitxa tècnica de la mostra.)

### Fixa tècnica de la mostra de la UIB

**Univers:** alumnat de primer i segon cicle de la UIB (N = 11.797 estudiants)  
**Punts de mostreig:** 38 unitats/aules (una per cada estudi oficial)  
**Mostreig:** mixt i polietàpic, estratificat per centres amb selecció de les unitats primàries (assignatures) de forma aleatòria amb afixació proporcional i de les unitats secundàries (alumnes) mitjançant mostreig incidental a l'aula.  
**Mostra:** 727 unitats d'anàlisi (qüestionaris), amb un error per al conjunt de la mostra del 3,52 per cent estimat per a un nivell de confiança del 95 per cent i sota la condició més desfavorable de  $p = q = 0.05$ .

#### Característiques de la mostra

|  |  |
|--|--|
| <p><b>Sexe</b><br/> <i>Dones: 65,2%</i><br/> <i>Homes: 34,8%</i></p> <p><b>Cursos</b><br/> <i>Primer: 33,2%</i><br/> <i>Segon: 26,9%</i><br/> <i>Terçer: 23,7%</i><br/> <i>Quart: 11,5%</i><br/> <i>Cinquè: 4,7%</i></p> | <p><b>Facultat o escola</b></p> <p><i>Politécnica: 8,9%</i><br/> <i>Econòmiques i Empresarials: 18,7%</i><br/> <i>Turisme: 9,9%</i><br/> <i>Infermeria i Fisioteràpia: 4,1%</i><br/> <i>Ciències: 4,1%</i><br/> <i>Dret: 6,9%</i><br/> <i>Filosofia i Lletres: 9,2%</i><br/> <i>Psicologia: 2,9%</i><br/> <i>Educació: 28,2%</i><br/> <i>No ho sap / No contesta: 7,0%</i></p> |
|--|--|

**Processament de dades:** les dades obtingudes foren analitzades amb el paquet estadístic SPSS 14.

Els enquestats respongueren sobre la pràctica de diverses accions acadèmicament deshonestes:

1. Les relatives als exàmens (copiar i les diverses tècniques emprades, la suplantació de l'examinand).
2. Les relatives al plagi en l'elaboració de treballs acadèmics (ciberplagi, plagi de fonts impreses, plagi emprant treballs prèviament elaborats i ja lliurats; la compra de treballs).
3. El falsejament de la bibliografia consultada per a la realització d'un treball.
4. El falsejament de les dades i els resultats en treballs acadèmics.

D'altra banda, els alumnes també respongueren sobre altres àmbits, com és ara les fonts principals del plagi, els portals, les webs i els cercadors més emprats per copiar treballs acadèmics complets o parts d'aquests; els idiomes en què han estat escrits els treballs plagiats; els nivells del sistema educatiu en què han comès més pràctiques acadèmicament deshonestes; la pròpia valoració sobre el seu comportament; les causes esgrimides per acudir al plagi; les possibles solucions per reduir-lo; les mesures reglamentàries i adoptades pel professorat davant el plagi, etc.

### L'enquesta als usuaris d'Universia

No obstant la primera prospecció feta a la UIB, els investigadors empraren la mateixa enquesta per adreçar-la, el mes de juny de 2007, als estudiants universitaris espanyols usuaris del portal Universia. Universia és un portal inicialment adreçat als universitaris iberoamericans i que va néixer gràcies al patrocini del Grup Santander, el suport de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i un grup d'universitats espanyoles. En l'actualitat, el portal rep una mitjana de 4,4 milions de visitants al mes, i en són sòcies 985 universitats de l'Amèrica Llatina, Portugal i Espanya. L'enquesta, finalment, fou emplenada per un total de 560 alumnes espanyols usuaris del portal. (Vegeu la fitxa tècnica de la mostra.)

Així doncs, els investigadors han pogut disposar de dades referides a una mostra de 560 alumnes d'universitats espanyoles usuaris del portal (sobre un total de 37.490), que són comparables amb les dades obtingudes a la UIB. En l'exposició dels resultats de la recerca en aquest reportatge s'esmenten els obtinguts a la UIB i es dona com a referència entre parèntesis i a efectes comparatius el corresponent resultat obtingut per al conjunt d'usuaris d'Universia.

### Fixa tècnica de la mostra d'Universia

**Univers:** població d'estudiants universitaris espanyols d'ambdós sexes usuaris del portal Universia (N = 37.490 alumnes).

**Mostra:** 560 unitats d'anàlisi (qüestionaris).

Procediment de mostreig: mostreig de voluntaris, no aleatori. L'enquesta va ser resposta mitjançant un qüestionari electrònic tramès, per correu electrònic, a tots els usuaris espanyols registrats al portal Universia.

**Error de la mostra:** l'error és del  $\pm 4,11\%$  per al conjunt de mostra i en el supòsit de mostreig aleatori simple per a un nivell de confiança del 95 per cent i sota la condició  $p = q$ .

**Dates de realització:** juny de 2007

| <b>Pràctica deshonest</b>   | <b>Percentatge a la UIB</b> | <b>Percentatge entre els universitaris espanyols<br/>Usuaris del portal Universia</b> |
|---|-----------------------------|---|
| <b>Ciberplagi</b>   |                             |   |
| Copiar i aferrar fragments d'una web  | 76,6                        | 59,46   |
| Confegir un treball ajuntant textos copiats de diverses fonts accessibles a través d'Internet                   | 42,4                        | 33,75   |
| Descarregar un treball sencer d'Internet  | 10,4                        | 6,62  |
| <b>El plagi de fonts impreses</b>   |                             |   |
| Còpia de fragments de llibres, diaris, articles de revista, etc., sense esmentar ni la procedència ni l'autoria | 65,7                        | 46,96   |
| <b>El plagi de treballs ja elaborats i lliurats prèviament</b>  |                             |   |
| Copiar parts de treballs elaborats per altres alumnes i que ja foren lliurats al professor                      | 57,4                        | 48,93   |
| Lliurar com a propi un treball plagiat íntegrament  | 35                          | 28,21   |
| Lliurar un treball ja lliurat, tot i que pel mateix alumne, per a la mateixa o una altra assignatura            | 31,8                        | 26,79   |
| Facilitar treballs propis a altres companys perquè aquests en facin ús plagiant-los en benefici propi           | 53                          | 48,76   |
| Fer treballs expressament perquè siguin aprofitats per un altre alumne  | 15                          | 23,03   |
| Pagar algú perquè elaboràs un treball acadèmic o bé haver-lo comprat a través d'un portal a Internet            | 3,4                         | 3,22  |
| <b>Falsejament de les dades en un treball acadèmic</b>  |                             |   |
| Falsejar o bé les dades i els resultats d'un treball acadèmic o bé la bibliografia                              | 25,5                        | 25,5  |

**Taula 1**

### **Ciberplagi, una pràctica estesa**

Set de cada deu estudiants de la UIB (76,6 per cent) (59,46% a Universia) accepten haver copiat i aferrat fragments d'una web o un altre recurs obtingut a Internet i, sense esmentar-ne la procedència, haver-lo fet servir amb altres textos fets per ells per elaborar un treball acadèmic. Un 36 per cent de l'alumnat enquestat a la UIB (25% a Universia) diu haver practicat aquesta modalitat de plagi una o dues vegades en tota la seva vida acadèmica; un 21,7 per cent (16,07% a Universia) accepta haver-ho fet tres o quatre cops, i un 18,4 per cent (8,39% a Universia), en cinc o més ocasions. Resulta, però, significatiu que nou de cada deu alumnes (un 89,3 per cent) (79,28% a Universia) creuen que els seus companys duen a terme aquesta pràctica. (Taula 1.)

Tot i que menys estès que l'anterior, el ciberplagi consistent a confegir un treball sense la més mínima aportació personal, és a dir, ajuntant textos copiats de diverses fonts accessibles a través d'Internet —la qual cosa sol detectar-se per una redacció absolutament inconnexa i la barreja d'estils—, és practicat per gairebé la meitat dels enquestats a la UIB. Un 42,4 per cent dels alumnes participants balears a l'estudi admet haver-ho fet (33,75 per cent a Universia). En aquest cas també resulta superior el percentatge quan els estudiants es refereixen no al seu comportament sinó al que creuen que tenen els companys: vuit de cada deu alumnes de la UIB creuen que aquesta pràctica és comuna entre els companys (73,32 per cent a Universia).

Descarregar un treball sencer d'Internet és, potser, el cas més extrem de ciberplagi, ja que en aquest cas el plagiador no inverteix més temps en la tasca que l'esmerçat a canviar el nom de l'autor. En aquest sentit, aquesta pràctica deshonest a és una de les que resulta qualificada com a molt greu pels alumnes de la UIB. Malgrat la baixa valoració moral de la pràctica, un 10,4 per cent dels alumnes enquestats a la UIB confessa que ho ha fet (6,62% a Universia), tot i que la majoria afirma que no més de dues vegades. La reprovació d'aquesta pràctica és elevada entre els estudiants, sobretot entre els alumnes d'Humanitats (UIB).

### **El plagi de fonts impreses**

La còpia de fragments de llibres, diaris, articles de revista, etc., sense esmentar ni la procedència ni l'autoria és una altra de les pràctiques comunes quan els alumnes elaboren treballs acadèmics. Un 65,7 per cent dels enquestats a la UIB reconeix haver-ho fet (46,96 per cent a Universia). El 83,9 per cent opina que aquesta és una pràctica que els seus companys realitzen (76,61 per cent a Universia).

Un 41,8 per cent dels alumnes enquestats a la UIB afirma no haver-ho fet més de dues vegades, un 16 per cent, més de quatre, i un 7,9 per cent accepta haver-ho practicat en cinc o més ocasions. Aquests resultats, pel que fa a l'enquesta realitzada als usuaris d'Universia, es converteixen respectivament en el 24,64, 13,75, i 5 per cent. (Taula 1.)

### **El plagi de treballs ja elaborats i lliurats prèviament**

Una altra modalitat de plagi consisteix a copiar parts de treballs elaborats per altres alumnes i que ja foren lliurats al professors en el moment oportú, en anys anteriors. Amb aquests fragments i altres de propis elaboren un nou treball que passa per íntegrament inèdit. Prop de sis de cada deu estudiants de la UIB (57,4 per cent) (48,93 per cent a Universia) confirma que ha practicat aquesta modalitat de plagi. El 40,8 per cent ho ha fet entre una i dues vegades (31,43 per cent a Universia); el 12,5 per cent ho ha fet entre dues i cinc ocasions (11,43 per cent a Universia), el 2,9 per cent, entre cinc i deu ocasions (4,11 per cent a Universia) i l'1,2 per cent, en més de deu ocasions (1,96 per cent a Universia). (Taula 1.)

Més greu encara suposa lliurar com a propi un treball plagiat íntegrament. En aquest cas l'alumne fa passar com a seu un treball elaborat per un altre estudiant i ja lliurat en anys anteriors en la mateixa o una altra assignatura. El 35 per cent dels alumnes enquestats a la UIB accepten haver-ho fet (28,21 per cent a

Universia). La majoria, un 28,0 per cent (20,71 per cent a Universia), assegura no haver-ho fet més de dues vegades. En canvi, està molt estesa la impressió que aquesta pràctica és comuna entre els companys. Un 83,8 per cent així ho creuen (74,2 per cent a Universia).

En el cas de la UIB, els resultats mostren diferències respecte del gènere. Aquesta pràctica sembla que està més estesa entre els homes. També sembla que és més comuna en carreres experimentals i tècniques, mentre que el nombre de respostes afirmatives més baix es dona entre alumnes de ciències de la salut.

Una tercera modalitat de plagi quant a fonts escrites consisteix a lliurar un treball ja lliurat, tot i que pel mateix alumne, per a la mateixa o una altra assignatura. Gairebé tres de cada deu alumnes (31,8 per cent) a la UIB diu que ho ha fet en alguna ocasió (26,79 per cent a Universia).

En qualsevol cas, el fet de facilitar treballs propis a altres companys perquè aquests en facin ús plagiant-los en benefici propi és bastant comú, ja que el 53 per cent dels enquestats a la UIB afirma que ho fa (48,76 per cent a Universia). Aquesta pràctica sembla més estesa en ciències experimentals i tècniques i en ciències socials i jurídiques i menys estesa en humanitats i ciències de la salut.

Una altra cosa és fer treballs expressament perquè siguin aprofitats per un altre alumne. Fer el treball sencer perquè un altre en tregui profit només afirma que ho fa a la UIB el 15 per cent dels enquestats. Curiosament aquest percentatge és més alt en la mostra d'alumnes d'Universia (el 23,03 per cent).

Help Center | Login | 1-888-GET-AN-EDG

**EssayEdge.com**  
A CyberEdit Network Site

HOME | BUSINESS | LAW  
COLLEGE | GRADUATE | MEDICAL

*Our Editing Makes The Difference*  
Put Harvard-Educated Editors To Work For You!

"The World's Premier Application Essay Editing Service."  
-The New York Times Learning Network

Thursday, April 03, 2008

Are you applying to...  
Select One:  
[College](#)  
[Business School](#)  
[Graduate School](#)  
[Law School](#)  
[Medical or Health Program](#)  
[Private High School](#)

**THE NET'S BEST AND BIGGEST EDITING RESOURCE**

The 200+ editors at EssayEdge—graduates of the most competitive colleges in the U.S. including Harvard, Yale, Columbia, and Princeton—have helped more applicants with their admission essays than any other company in the world. Thousands of students have gained admission to their top-choice colleges and universities with the help of EssayEdge.

"Of the nine law schools I was accepted to, four of them particularly mentioned how much they liked my essay."

96% of customers would recommend EssayEdge and graded its service an A (3.95/4.0) for quality according to our most recent customer service poll. View some of our customers' [Success Stories](#) to see why they think EssayEdge is the best essay editing service on the Web.

Select your area of interest.

The EssayEdge Advantage

- Top 10 Reasons to Use EssayEdge Editors
- Samples of Our Work
- 100 Success Stories
- Acceptance Letters
- Our Business Principles
- Press & Industry Reviews

## Quan el plagi es torna negoci

La figura del «negre literari» (*Ghost writer* o *Ghost author*), és a dir, aquella persona que a canvi d'una compensació econòmica redacta un text perquè un altre el faci passar per seu, no és privatiu dels àmbits literaris i artístics. També s'ha fet un costum en l'àmbit acadèmic. Tal com afirma el doctor Jaume Sureda, «la compravenda de treballs preescrits pels professors per aprovar una assignatura o un curs és una pràctica que es duu a terme des de fa anys, sobretot en l'àmbit universitari. Aquesta conducta deshonest ha augmentat molt al llarg dels últims

anys a l'empara del desenvolupament i penetració de les tecnologies de la informació i la comunicació, sobretot gràcies a Internet. Es pot dir que el que abans era un frau de característiques artesanals ha assolit avui en dia dimensions gairebé industrials».

El grup de recerca de la UIB Educació i Ciutadania (GREIC) ha dut a terme una exhaustiva anàlisi sobre aquesta pràctica, i en diferencia tres etapes: la primera és anterior al naixement de la xarxa de xarxes; la segona s'inaugura amb l'aparició d'Internet i és dominada pels portals d'intercanvi de treballs; i la tercera, l'actual, quan a través d'Internet es poden comprar i vendre treballs acadèmics sota demanda, fets a mida segons les necessitats específiques de cada peticionari.

Els investigadors han pogut localitzar fins a 521 portals, la majoria creats els últims set anys, que comercialitzen actualment treballs acadèmics realitzats segons demandes concretes dels usuaris. Aquest tipus de portal començà a proliferar l'any 2000, però l'any 2004 es va viure un autèntic boom. La majoria són dels EUA (118) i del Canadà (12), seguits del Regne Unit (9), Dinamarca (7), França (3) i Ucraïna (2). S'ha localitzat un portal a Estònia, Austràlia, els Emirats Àrabs, Argentina, Itàlia, Pakistan i Romania. Dels portals esmentats, els que tenen major rellevància són EssayEdge.com; EssayLib.com i OppalPers.com.

«Aquests portals de suplantació —afirma el doctor Sureda— es regeixen per les regles del mercat. Per les dades a les quals hem pogut accedir, només al Regne Unit aquestes empreses mouen més de 200 milions de lliures esterlines cada any. Es dirigeixen principalment a estudiants de secundària i universitaris i ofereixen un ampli ventall de serveis: l'assaig, la recensió d'un llibre, una proposta de recerca, l'estudi de cas, la tesi doctoral, etc.»

En el cas dels alumnes de la UIB enquestats, un 3,4 per cent confirma que va pagar algú perquè elaboràs un treball acadèmic o bé que el va comprar a través d'un portal a Internet (3,22 per cent a Universia). Ara bé, el 31,2 per cent dels enquestats a la UIB creu que aquesta és una pràctica estesa entre els companys (un 27,15 per cent a Universia).

## El falsejament de les dades

Una pràctica deshonestada detectada pels investigadors consisteix a falsejar o bé les dades i els resultats d'un treball acadèmic o bé la bibliografia. (Taula 1.)

Un 25,5 per cent dels enquestats a la UIB afirma haver falsejat dades i/o resultats (un 25,5 per cent a Universia), mentre que fins a un 42 per cent confessa haver referenciat bibliografia que en realitat no ha consultat per a la realització del treball. Curiosament aquest percentatge augmenta fins al 51,96 per cent en el cas dels estudiants enquestats a través del portal Universia.

| Principals fonts de plagi |                                 |  |
|---------------------------|---------------------------------|--|
| Font                      | Percentatge d'alumnes de la UIB | Percentatge d'universitaris espanyols usuaris del portal Universia |
| Internet                  | 72,2                            | 75,54  |
| Treballs ja elaborats     | 18,5                            | 15,18  |
| Fonts impreses            | 7,8                             | 7,14   |

Taula 2



### **Quines són les principals fonts de plagiat?**

Que els estudiants universitaris plagien és un fet contrastat pels resultats de les enquestes realitzades pel grup de recerca Educació i Ciutadania (GREIC). Ara bé, quines són les principals fonts que fan servir per plagiar?

Segons les seves pròpies respostes, Internet és amb diferència la font preferida. Un 72,2 per cent dels estudiants de la UIB (75,54 a Universia) fan servir la xarxa de xarxes per copiar part o la totalitat de treballs sense referir-ne la procedència al text finalment lliurat al professor. Segueixen en importància a l'hora de plagiar els treballs ja elaborats (18,5 per cent a la UIB i 15,18 per cent a Universia) i les fonts impreses (7,8 per cent a la UIB i 7,14 per cent a Universia). (Taula 2.)

D'altra banda, cal destacar que els estudiants no esmercen molt de temps en la recerca de les fonts en xarxa més adients per plagiar. Així, per exemple, els recursos del Servei de Biblioteca i Documentació de la UIB—al voltant de 380.000 llibres i més de 12.000 revistes especialitzades en format electrònic— els emprava una escassa minoria. La gran part dels alumnes enquestats admeten que la seva gairebé única font d'informació és Internet i, per si això no fos suficient, gairebé l'única via emprada per accedir a documentació acadèmica són motors de cerca generalistes.

En efecte, l'enquesta desvetlla que tant en el cas de la UIB com en el cas dels alumnes usuaris del portal Universia, els webs i motors de cerca més emprats són, per aquest ordre: El Rincón del Vago, Google, Wikipedia, Monografias i Encarta. A més, l'idioma preferit dels documents plagiats és el castellà (60,5% a la UIB i 77,3% a Universia). En el cas dels universitaris espanyols i d'Amèrica Llatina enquestats, un 8 per cent afirma plagiar documents en anglès, mentre que a la UIB aquest idioma és el tercer en importància després del català (20,4 per cent).

Els alumnes no solament empen gairebé de manera monopolística Internet i molt concretament la web El Rincón del Vago i un motor de cerca tan generalista com Google per documentar-se, sinó que, a més, com afirma del doctor Sureda «ni tan sols seleccionen els documents que emprarien amb criteris acadèmics: l'únic criteri que fan servir per seleccionar els recursos sobre els quals han de basar els seus treballs és escollir els que el cercador mostra en primer lloc; fet que provoca una preocupant "googleització" de la seva tasca i dels recursos documentals emprats».

Per al doctor Sureda, «els resultats de les enquestes palesen una profunda analfabetització digital, és a dir, un profund desconeixement dels camins d'accés a recursos formatius i informatius de la pròpia especialitat. Els alumnes ni tan sols empen els recursos als quals dona accés la biblioteca digital de la mateixa UIB: revistes en format electrònic, bases de dades, llibres electrònics, diccionaris i enciclopèdies, etc.»

### **Per què plagien els universitaris?**

La facilitat que ofereix Internet a l'hora de trobar informació i descarregar-la, la comoditat d'aquesta pràctica enfront de l'esforç de l'elaboració pròpia, la manca de temps, el costum de fer les coses a última hora i el fet d'haver de lliurar molts treballs en poc temps, sembla que són les causes més esgrimides pels alumnes a l'hora d'analitzar la seva conducta (taula 3).

| Causas esgrimides per copiar i plagiar   | Molt poc rellevant |           | Poc rellevant |           | Rellevant |           | Bastant rellevant |           | Molt rellevant |           |
|--|--------------------|-----------|---------------|-----------|-----------|-----------|-------------------|-----------|----------------|-----------|
|  | UIB                | Universia | UIB           | Universia | UIB       | Universia | UIB               | Universia | UIB            | Universia |
| Per la facilitat que ofereix Internet  | 2,7                | 1,61      | 8,1           | 8,04      | 22,8      | 31,07     | 27,4              |           | 28             | 54,64     |
| Per la manca de temps  | 2,2                | 2,86      | 7,2           | 12,32     | 28,6      | 41,07     | 22,8              |           | 29             | 38,93     |
| Per la sensació que el/la docent difícilment ho podrà detectar                                       | 17,9               | 18,21     | 41,9          | 37,32     | 26,9      | 29,11     | 10,1              |           | 2,1            | 10,18     |
| Pel coneixement o sensació que el/la docent no és molt hàbil en l'ús d'Internet                      | 24,2               | 30,07     | 41,2          | 35,89     | 16,2      | 17,50     | 6,0               |           | 2,1            | 4,29      |
| Pel coneixement o sensació que el/la docent no mira amb cura els treballs que li lliuren els alumnes | 12,1               | 9,11      | 24,8          | 18,93     | 27,9      | 38,39     | 16,2              |           | 9,0            | 28,39     |
| Per mor del costum de fer les coses a última hora  | 5,6                | 7,50      | 10,1          | 15,36     | 27,2      | 33,93     | 29                |           | 28,1           | 37,32     |
| Pel fet que es demani un treball eminentment teòric  | 7,1                | 10,36     | 21,9          | 23,93     | 28,2      | 34,29     | 21,9              |           | 10,8           | 24,46     |
| Pel fet que el treball tingui un pes reduït en la nota final   | 10,8               | 12,86     | 27,5          | 26,96     | 20        | 30,36     | 19,1              |           | 12,7           | 23,93     |
| Per la complicació del treball   | 7,5                | 13,04     | 24,9          | 34,36     | 28,2      | 28,21     | 20                |           | 9,5            | 17,86     |
| Perquè la resta de companys/es ho fan  | 40                 | 37,68     | 22,2          | 30,71     | 17,8      | 17,32     | 7,2               |           | 2,5            | 7,68      |
| Per la creença que tot el que hi ha a Internet és públic i no està malament plagiar-ho               | 28,2               | 33,75     | 21,8          | 27,32     | 21,4      | 18,93     | 9,9               |           | 8,4            | 13,57     |
| Per la sensació que amb els treballs que es fan no s'aprèn res o gairebé res                         | 21,2               | 22,86     | 26,8          | 28,39     | 27        | 28,39     | 10,5              |           | 4,6            | 14,11     |
| Perquè es treu millor nota que fent-ho un mateix   | 28,9               | 30,89     | 22,6          | 29,64     | 22,1      | 22,14     | 11,2              |           | 5,2            | 12,14     |
| Perquè és més còmode i senzill   | 6,4                | 6,43      | 16,6          | 13,93     | 24        | 33,21     | 22,7              |           | 20,2           | 40        |
| Pel fet d'haver de lliurar molts treballs en poc temps   | 2,4                | 4,11      | 9,5           | 14,82     | 20        | 35,18     | 28,6              |           | 28,6           | 39,64     |
| Perquè no es té clar com s'ha d'elaborar un treball acadèmic   | 11,5               | 13,75     | 26,2          | 22,86     | 29,9      | 32,14     | 22                |           | 10,2           | 25,36     |

Taula 3

També cal destacar que entre l'alumnat de la UIB són molts els alumnes que esgrimeixen com a raó per plagiar el fet que els treballs tinguin un pes reduït en el conjunt de l'avaluació de l'assignatura. Aquest punt canviarà radicalment amb l'entrada en vigència dels nous plans d'estudis d'acord amb el model de l'espai europeu d'educació superior a partir de l'any 2010. Aquesta apreciació es pot relacionar amb aquella segons la qual s'aprèn poca cosa amb l'elaboració dels treballs, una sensació que sobretot es dóna en els alumnes de la UIB.

Pel professor Rubén Comas, «les causes del plagi poden ser de diferents tipus, aparèixer a diferents nivells i amb distintes intensitats»; intenta donar d'aquesta manera una explicació polièdrica a una realitat polièdrica. Per Comas, «com veiem, hi ha una mala gestió del temps, fet que provoca situacions d'angoixa i necessitat de fer els treballs ràpidament i en el darrer moment; també queda palesat un ús purament instrumentalista i d'economia d'esforços de les eines pròpies de les TIC; una inadequada motivació de l'alumnat a l'hora d'elaborar treballs acadèmics; l'estesa idea que “tot el que hi ha a Internet és gratis, lliure, per a tothom i de tothom”, sense considerar principis d'autoria ni de propietat; una clara fractura generacional, que presenta un alumnat nascut en el bressol de les TIC i un professorat per al qual les TIC són un instrument més per documentar-se, comunicar-se, etc.; facilitat i comoditat per “copiar i enganxar”; la primacia i preponderància del resultat i la immediatesa enfront del procés i l'elaboració pausats; etc.».

El doctor Jaume Sureda destaca com una de les causes que cal estudiar més detingudament en l'origen del ciberplagi «el desconeixement de les normes bàsiques que cal seguir per a l'elaboració d'un treball acadèmic. Molts estudiants arriben a la Universitat aplicant els mateixos criteris que han fet servir en l'ensenyament secundari, és a dir, navegar a la recerca de documents sobre el tema proposat pel professor, emprant motors de recerca com el Google, i aprofitar el primer que es troba. En aquest cas el ciberplagi no és atribuïble a una mala fe de l'alumne, sinó a la seva formació deficitària quant als passos bàsics per fer un treball d'assaig.

»Per aquests alumnes —afirma el doctor Sureda—, el plagi no és èticament reprovable, ja que l'han practicat a l'aula de secundària, com una pràctica normal.»

### **Els orígens del ciberplagi**

Quan comença, però, aquesta vulneració dels principis bàsics de la integritat i l'ètica acadèmica? Es tracta de pràctiques pròpies de l'universitari o, al contrari, són costums adquirits en nivells educatius anteriors?

Un 72,5 per cent dels estudiants de la UIB consultats considera que és a secundària quan es cometen més pràctiques acadèmiques incorrectes (57,5 per cent a Universia), tot i que un 20,9 per cent creuen que és a l'ensenyament superior (38,04 per cent a Universia).

Un 28,6 per cent dels alumnes de la UIB (41,43 per cent a Universia) afirmen que ni a l'ensenyament secundari ni a la Universitat ningú no els ha explicat com s'ha d'elaborar correctament un treball acadèmic. Cal destacar, en aquest sentit, que

gairebé sis de cada deu estudiants de la UIB desconeixen qualsevol norma o sistema per referenciar i citar els documents (3 de cada 10 a Universia).

| <b>Nivell educatiu en què els alumnes foren instruïts sobre la manera com s'ha d'elaborar un treball acadèmic</b> |                  |            |
|---|------------------|------------|
| <b>Nivell</b>   | <b>UNIVERSIA</b> | <b>UIB</b> |
| A secundària  | 17,86            | 20,2       |
| A la Universitat  | 18,93            | 18,4       |
| Tant a secundària com a la Universitat  | 20,54            | 22,8       |
| En cap tram del sistema educatiu  | 41,43            | 28,6       |

**Taula 4**

### **Altres accions i pràctiques incorrectes**

L'estudi també ha abordat l'anàlisi de la prevalença de pràctiques com copiar als exàmens, fer apunts a posta per copiar, la utilització de recursos tecnològics o la suplantació d'identitat.

Els resultats de les enquestes indiquen que pràcticament la meitat dels estudiants consultats, tant a la UIB com entre els usuaris d'Universia, afirmen no haver copiat mai d'un company en un examen a la Universitat. Molt semblants són els resultats quan els alumnes són preguntats sobre la utilització d'apunts per copiar. Un 48,6 per cent dels alumnes consultats a la UIB afirmen que no n'han emprat mai (un 55,89 per cent). És curiós destacar que entre els usuaris d'Universia, un 4,29 per cent diu que n'ha emprat en més de deu ocasions. (Taula 5.)

Quant a la utilització d'eines o aparells tecnològics per poder copiar, sembla que és una pràctica reservada a una minoria. El 96,8 per cent dels alumnes de la UIB i el 95,71 per cent dels usuaris d'Universia afirmen que no n'han emprat mai.

| <b>Altres pràctiques acadèmicament deshonestes</b> |   |           |                     |           |                     |           |                      |           |                   |           |
|--|---|-----------|---------------------|-----------|---------------------|-----------|----------------------|-----------|-------------------|-----------|
|  | <b>Percentatge d'universitaris consultats</b> |           |                     |           |                     |           |                      |           |                   |           |
|  | Mai no han copiat                             |           | Entre 1 i 2 vegades |           | Entre 2 i 5 vegades |           | Entre 5 i 10 vegades |           | Més de 10 vegades |           |
|  | UIB   | Universia | UIB                 | Universia | UIB                 | Universia | UIB                  | Universia | UIB               | Universia |
| Copiar a un/a company/a en un examen               | 47%   | 52,68%    | 22,6%               | 26,79%    | 12,2%               | 11,61%    | 2%                   | 5,18%     | 2%                | 1,96%     |
| Emprar apunts per copiar en un examen              | 48,6%   | 55,89%    | 29,4%               | 22,32%    | 14,1%               | 11,25%    | 5%                   | 5%        | 2,9%              | 4,29%     |

**Taula 5**

Ajudar un company a copiar també té graus i categories. No és el mateix deixar-se copiar en un examen, cosa que assumeixen haver-ho permès el 70,5 per cent dels alumnes a la UIB (71,61 per cent a Universia) que suplantar el company per poder fer l'examen. Aquesta pràctica solament confessen haver-la fet un 2,5 per cent dels alumnes de la UIB (2,3 a Universia). En canvi, és molt curiós que el 20,2 per cent dels alumnes, tant de la UIB com usuaris d'Universia, consideren que aquesta és una pràctica comuna entre els companys.

### Quina és la valoració ètica dels alumnes sobre el plagi i d'altres pràctiques?

La valoració moral que els alumnes fan de cada pràctica és diferent. Així, el fet de pagar algú perquè elabori un treball acadèmic és la pràctica deshonest valorada d'una manera més crítica per tot l'alumnat. A aquesta segueixen el fet de copiar a un company en un examen, plagiar a partir de recursos en xarxa un treball sencer i presentar-lo com a inèdit i propi; i falsejar dades en treballs acadèmics. A la taula 6, hom pot observar la valoració que de cada pràctica deshonest fan els alumnes de la UIB i els alumnes enquestats a través del portal Universia.

| Valoració moral sobre la comissió de pràctiques acadèmicament deshonestes                                      |                   |            |            |            |                 |            |
|--|-------------------|------------|------------|------------|-----------------|------------|
| Pràctica   | Sense importància |            | Reprovable |            | Molt reprovable |            |
|  | %UIB              | %Universia | %UIB       | %Universia | %UIB            | %Universia |
| Lliurar un treball confeccionat per un mateix però ja presentat en cursos anteriors i/o en altres assignatures | 71,1              | 61,07      | 26,1       | 27,5       | 2,5             | 4,82       |
| Lliurar un treball fet per una altra persona   | 9,1               | 3,75       | 57,4       | 41,79      | 22,2            | 48,57      |
| Copiar d'altres alumnes als exàmens de la Universitat  | 15,1              | 15,36      | 48,9       | 40,36      | 25,9            | 37,86      |
| Deixar copiar a un/a company/a en un examen  | 42,8              | 44,64      | 42,2       | 35         | 12,7            | 13,93      |
| Copiar i aferrar directament un treball descarregat d'Internet   | 15,2              | 9,29       | 52,2       | 37,86      | 22,2            | 47,14      |
| Copiar i fer servir diferents fragments descarregats de fonts diverses d'Internet                              | 47                | 33,04      | 47         | 49,11      | 5,9             | 11,96      |
| Presentar dades i resultats falsejats en treballs acadèmics  | 12,9              | 10,89      | 51,9       | 35,18      | 24              | 47,68      |
| Emprar apunts per copiar en un examen  | 15,8              | 15,71      | 45,9       | 43,75      | 28,1            | 33,21      |
| Pagar algú perquè faci un treball i lliurar-lo com a propi   | 7,9               | 6,61       | 22,6       | 14,82      | 69,4            | 72,14      |
| Copiar fragments de llibres i altres fons impreses i presentar-los com a propis                                | 29,1              | 17,14      | 51         | 45         | 19,7            | 31,43      |

Taula 6



### **La reglamentació i la solució al problema**

En el cas dels alumnes universitaris espanyols enquestats a través del portal Universia, es dóna la paradoxa que el 25,71 per cent afirma que coneix un reglament acadèmic relatiu al plagi quan, en realitat, els reglaments de les universitats espanyoles encara no tenen en compte aquesta pràctica.

Quines són, doncs, les mesures que els docents prenen en descobrir alguna d'aquestes pràctiques acadèmicament deshonestes? Un 64,7 per cent de l'alumnat de la UIB (un 82,86 per cent a Universia) afirma que coneix algun cas en què un professor ha descobert l'alumne copiant. Les mesures correctores aplicades pels docents són en un 46,2 per cent (UIB) i un 33,04 per cent (Universia) suspendre directament l'alumne. En un 20,5 per cent dels casos (UIB) i un 21,07 per cent (Universia) l'alumne hagué de repetir l'examen. Finalment en un 21,2 per cent dels casos (UIB) i en un 16,43 per cent (Universia), l'alumne fou advertit però pogué continuar la prova.

Quant a la detecció del plagi en l'elaboració de treballs acadèmics, un 48,1 per cent dels alumnes de la UIB diuen que saben que un professor n'ha detectat. Aquest percentatge augmenta fins al 53,57 per cent entre els usuaris espanyols d'Universia. En aquests casos, un 28,4 per cent d'alumnes a la UIB acabà suspès (21,43 a Universia).

Com a part de l'estudi, els alumnes enquestats hagueren de valorar hipotètiques mesures disciplinàries davant cada modalitat de pràctiques deshonestes. Els resultats es poden veure a la taula 7.

| Valoració de les mesures disciplinàries per aplicar davant pràctiques acadèmiques deshonestes |                                       |            |  |            |   |            |  |            |
|---|---------------------------------------|------------|--|------------|---|------------|--|------------|
| Situació  | Expulsar l'alumne/a de la Universitat |            | Suspendre l'alumne/a de tota l'assignatura |            | Suspendre l'alumne/a la convocatòria corresponent a l'examen o al treball plagiat |            | Advertir l'alumne/a i rebaixar la nota |            |
|   | %UIB                                  | %Universia | %UIB                                       | %Universia | %UIB  | %Universia | %UIB                                   | %Universia |
| Copiar en un examen   | 1,8                                   | 0,54       | 12,2                                       | 16,25      | 58,4  | 56,25      | 26,1                                   | 21,43      |
| Lliurar un treball d'un altre/a alumne/a ja lliurat en anys anteriors                         | 0,8                                   | 1,07       | 7,2  | 14,29      | 56,6  | 52,50      | 25,1                                   | 25,89      |
| Presentar un treball propi però ja lliurat en anys anteriors                                  | 0,6                                   | 0,54       | 4,7  | 5,54       | 26,1  | 23,75      | 68                                     | 53,93      |
| Copiar d'uns apunts en un examen  | 2,2                                   | 1,43       | 18   | 20,89      | 62,7  | 55,36      | 15,8                                   | 16,07      |
| Copiar i presentar un treball acadèmic descarregat sencer d'Internet                          | 1,4                                   | 1,07       | 12   | 19,29      | 58,4  | 48,93      | 26,8                                   | 23,39      |
| Falsejar dades en treballs acadèmics  | 2,2                                   | 4,29       | 14,2                                       | 19,29      | 29,7  | 32,14      | 42,2                                   | 36,61      |
| Copiar d'un llibre diverses parts d'un treball  | 0,8                                   | 0,36       | 5,2  | 6,07       | 26,7  | 24,29      | 66,7                                   | 56,43      |
| Copiar d'Internet diverses parts d'un treball   | 0,8                                   | 0,36       | 4,7  | 5,89       | 25,7  | 23,21      | 68,1                                   | 57,14      |
| Deixar-se copiar per un company en un examen  | 1,4                                   | 0,89       | 5,8  | 4,82       | 27,8  | 14,46      | 64,2                                   | 58,93      |

Taula 7

### Projecte finançat

Títol: *El ciberplagio entre los estudiantes universitarios*

Acrònim: CPEU

Referència: SEJ2006-10413

Entitat finançadora: Ministeri d'Educació i Ciència

Modalitat: Programa nacional de ciències socials, econòmiques i jurídiques

**Investigador responsable**

Doctor Jaume Sureda Negre  
Catedràtic del Departament de Pedagogia Aplicada  
i Psicologia de l'Educació

Grup Educació i Ciutadania  
Departament de Ciències de l'Educació  
Edifici Beatriu de Pinós. Campus universitari  
Universitat de les Illes Balears  
Carretera de Valldemossa, km 7.5  
07122 Palma (Illes Balears)  
Telèfon: 971 17 32 91  
E-mail: [jaume.sureda@uib.es](mailto:jaume.sureda@uib.es)

**Membres del grup Educació i Ciutadania participants**

Dr. Miquel F. Oliver Trobat (titular d'escola universitària)  
Rubèn Lluç Comas Forgas (professor associat)  
Dr. Antonio Casero Martínez (professor col·laborador)

**Altres investigadors participants en el projecte**

Dr. Santos Urbina, Grup de Tecnologia Educativa de la UIB  
Dr. Santiago Cavanillas, Departament de Dret Privat de la UIB  
Dr. Bartomeu Serra, Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica de la UIB  
Dra. Margalida Gili, Departament de Psicologia de la UIB

**Webs d'interès**

<http://ciberplagio.es>

**Publicacions i comunicacions del grup sobre la temàtica**

COMAS, R. & J. SUREDA, J., (2007). Ciber-plagio académico. Una aproximación al estado de los conocimientos. Revista *TEXTOS de la CiberSociedad*, 10. ISSN: 1577-3760  
(<http://www.cibersociedad.net>)

COMAS, R., SUREDA, J. & S. URBINA (2005): . The "copy and paste" generation: plagiarism amongst students. *The International Journal of Learning*. Vol. XII. Common Ground Publisher. Melbourne. ISSN: 1447-9540.



SUREDA, J. & COMAS, R. (2004): The use of new technologies amongst minors in the Balearic islands. Comunicació presentada a la conferència internacional organitzada per AARE - Australian Association for Research in Education- Novembre de 2004 a Melbourne. Accessible des de <http://www.aare.edu.au/04pap/for04246.pdf> (20/05/07)

SUREDA, J. & COMAS, R. (2005): Fuentes de información y documentación a través de Internet para investigadores en educación ambiental. Ministerio de Medio Ambiente. Serie de Educación Ambiental. ISBN: 84-8014-628-1

SUREDA, J., COMAS, R., FAGAN, G. & URBINA, S. (2006): Cyberplagiarism in Spanish universities context: the state of art. Comunicació presentada a la conferència internacional ECER 2006 a Ginebra -Setembre-.

URBINA, S. (2006): El plagio en la universidad. Anàlisis documental y de las perspectivas del alumnado y profesorado. Comunicació presentada a EDUTEC 2006 a Tarragona.

### **Reportatge finançat per:**



**Govern  
de les Illes Balears**

Conselleria d'Economia,  
Hisenda i Innovació  
Direcció General de Recerca,  
Desenvolupament Tecnològic i Innovació

---